

บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานคร

ANTECEDENTS AFFECTING ON QUALITY OF LIFE OF RESIDENTS IN BAN UEA
ATHON HOUSING PROJECT IN BANGKOK METROPOLITAN AREA.

กฤษฎา ปลั่งเจริญศรี¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต ผังนิรันดร์² รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ. หญิง อรุณรุ่ง วงศ์กั๊วะวาน³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรและบุพปัจจัย (ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชน เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการ นโยบายรัฐบาล ด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน และสภาพแวดล้อมของชุมชน) รวมทั้งศึกษาถึงบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้พักอาศัยในโครงการ จำนวน 396 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร และตัวแปรบุพปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชน นโยบายรัฐบาลด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการ สภาพแวดล้อมของชุมชน และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อยู่ในระดับดี ส่วนความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้จากการวิเคราะห์อิทธิพลด้วยสมการถดถอยพหุด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่าบุพปัจจัยซึ่งประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมของชุมชน นโยบายรัฐบาลด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการ และความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตได้ร้อยละ 75

คำสำคัญ: บุพปัจจัย คุณภาพชีวิตของผู้อาศัย โครงการบ้านเอื้ออาทร

¹ อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

^{2 3} อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

The objectives of this research were to study the present condition quality of life of residents in Ban Uea Athon Housing Project (BUAHP) and antecedents, namely, leadership of the community head, economic status of residents in the Project, the government's housing policy concerning the BUAHP, participation of community members, knowledge and understanding of community members, and conditions of the community environment; and to study the relationships of antecedents with quality of life of residents in the BUAHP. A questionnaire and interviewing were employed to collect research data from 396 residents in the BUAHP. Research data were analyzed with descriptive statistics and multiple regression analysis with the use of structural equation modeling (SEM).

Research findings showed that quality of life of residents in the BUAHP and antecedents, namely, leadership of the community head, the government's housing policy concerning the BUAHP, the economic status of residents in the Project, the community environment, and participation of community members were at the good level; while knowledge and understanding of community members was at the high level. Furthermore, findings from multiple regression analysis with the use of SEM indicated that the antecedents that significantly affected on quality of life of residents as follows: the community environment, the government's housing policy concerning the BUAHP, participation of community members, economic status of residents in the Project, and knowledge and understanding of community members. Also, those factors could predict the quality of life of residents at 75 percent.

Keywords: antecedents, quality of life of residents, Ban Uea Athon Housing Project

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ที่พักอาศัยเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของมนุษย์ เพราะว่าเป็นต้นกำเนิดของสถาบันครอบครัว ในหลายประเทศได้กำหนดให้ที่พักอาศัยเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นเพราะว่า การที่ประชาชนมีที่พักอาศัยที่มีความมั่นคงและมีคุณภาพ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในเบื้องต้นของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน (ปรีดิยาธร เทวกุล, 2550; โยธิน แสงวงดี, 2548; สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์, 2541) นอกจากนี้แล้ว ยังนับได้ว่า การก่อสร้างที่พักอาศัยหรือ “การสร้างบ้าน” ในรูปแบบต่างๆ ยังเป็นการกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการหมุนเวียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะก่อให้เกิดการจ้างงาน การ

ระดมเงินทุน การพัฒนาฝีมือแรงงานของประเทศ ดังเห็นได้ว่ารัฐบาลของหลายประเทศพยายามที่จะทำการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจด้วยมาตรการส่งเสริมให้ธนาคารหลายแห่งปล่อยสินเชื่อราคาถูกลงสำหรับการสร้างบ้าน และที่พักอาศัย ตลอดจนรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยเพื่อเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจและเป็นการสร้างพื้นฐานที่เข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว (Bellagio, Housing & Declaration, 2005; ไชยยันต์ ชาครกุล, 2545) การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชาชนในเขตชนบทต้องเข้ามาประกอบอาชีพในเขตเมือง ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ขึ้นมาตาม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา

ยาเสพติด การลักขโมย การพนัน เมื่อทำการพิจารณาถึงต้นเหตุของปัญหาแล้วพบว่า ล้วนเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนยังคงขาดคุณภาพชีวิตที่ดี (อคิน รพีพัฒน์, 2542; Pais-Ribeiro, 2004; Cella, 1994; Yung-Jaan, 2008) และเมื่อทำการตรวจสอบถึงตัวผู้กระทำความผิดในคดีปัญหาสังคมของเขตเมืองแล้ว มักจะพบว่า ผู้ก่อเหตุเป็นกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย มีการศึกษาดำ มีอาชีพที่ไม่มั่นคง และเป็นกลุ่มผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตชุมชนแออัดในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ (Beard, 2007; Fayers & Bottomley 2002; McKenna, 1997) ปัญหาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีคุณภาพชีวิตที่ยังไม่เพียงพอ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้โดยเฉพาะการมีที่พักอาศัยที่เป็นมาตรฐาน มีสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นปัญหาหลักที่รัฐบาลของทุกประเทศควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (ณดา จันทรสม และคณะ, 2550; Mandzuk, & McMillan, 2005; อคิน รพีพัฒน์, 2542)

ประเทศไทยรัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2546 อนุมัติโครงการและงบประมาณในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย คือ “โครงการบ้านเอื้ออาทร” ดำเนินการโดยการเคหะแห่งชาติ เป็นโครงการที่มุ่งสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท และ 15,000 บาท โดยเน้นการก่อสร้างในรูปแบบแฟลตและบ้านเดี่ยวขนาดเล็ก ให้ผู้อยู่อาศัยสามารถเป็นเจ้าของในอัตราผ่อนชำระไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท และ 1,500 บาท ทั้งนี้เพื่อรองรับความต้องการที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น และเปิดโอกาสให้คนจนและผู้มีรายได้น้อยได้มีโอกาสมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองง่ายขึ้น โครงการสำคัญอีกโครงการหนึ่งคือ “โครงการบ้านมั่นคง” ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นโครงการที่เน้นการแก้ปัญหาความมั่นคงในการอยู่อาศัยและสร้างโอกาสการพัฒนาชุมชนแออัดที่มีอยู่เดิม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกับกลไกการพัฒนาท้องถิ่นรูปแบบของที่อยู่อาศัยอาจมีได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ดิน ลักษณะของชุมชนและความสามารถในการจ่ายของชาวบ้าน นอกจากนี้สองโครงการดังกล่าวแล้วยังมีโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยใน

รูปแบบต่างๆ เช่น “โครงการบ้านราคาถูกจากภาคเอกชน (BOI)” ดำเนินการโดยเอกชน ในราคาไม่เกิน 600,000 บาทต่อหน่วย โดยเอกชนได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI “โครงการบ้านธนารักษ์” เป็นการนำที่ดินเปล่าและไม่ได้ใช้ประโยชน์นำมาจัดสวัสดิการให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างประจำของรัฐบาลเช่าระยะยาว 30 - 60 ปี โดยดำเนินการในรูปแบบบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ หรืออาคารชุด ราคาต่ำกว่าตลาดร้อยละ 30 - 50 กำหนดเป้าหมายจัดสรรจำนวน 30,000 หน่วยภายใน 5 ปี “โครงการเคหะชุมชน” ดำเนินการโดยการเคหะแห่งชาติ การพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งหมดดำเนินการตามนโยบายด้านที่อยู่อาศัยโดยคำนึงถึงความพอดี ไม่ทำให้ผู้ซื้อเป็นหนี้เกินกำลังความสามารถที่จะผ่อนชำระลดต้นทุนให้ที่อยู่อาศัยราคาถูกที่สุด มีการจัดการที่โปร่งใส มีคุณธรรม คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในมุมมองของผู้อยู่อาศัยเองและมุมมองของผู้พบเห็น มีบรรยากาศที่น่าอยู่ไม่แออัด มีพื้นที่ใช้สอยส่วนกลางที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมที่ดี (พงษ์ศักดิ์ ชิวชรัตน์, 2548) โครงการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้ที่มีรายได้น้อย ตลอดจนเป็นแนวทางที่สำคัญในการป้องกันปัญหาทางสังคม

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของ เบนเนท (Bennett, 1975) และ ชามา (Shama, 1975) ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะของประชาชนที่อาศัยในเขตเมือง กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ดีว่าควรประกอบไปด้วย การได้รับการตอบสนองทางด้านกายภาพที่เพียงพอ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการได้รับความยอมรับ เป็นปัจจัยหลักสำคัญที่จะส่งผลให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก (Bellagio, Housing & Declaration, 2005; Leelakulthanit & Day, 1993; Litz, 1992; Berra, 2003; Burger, 2003; นพดลกรรณิกา, 2553) ที่ได้เสนอแนวคิดในลักษณะเดียวกันว่าคุณภาพชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับได้รับการตอบสนองทางด้านกายภาพที่เพียงพอ การได้รับการยอมรับนับถือ การมีส่วนร่วมทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวคิดหลักใน

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อทำการศึกษาถึงบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานคร

คำถามในการวิจัย

สภาพปัจจุบันของบุพปัจจัยและคุณภาพชีวิตผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรมีสภาพเป็นอย่างไร บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรได้แก่ปัจจัยใดบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

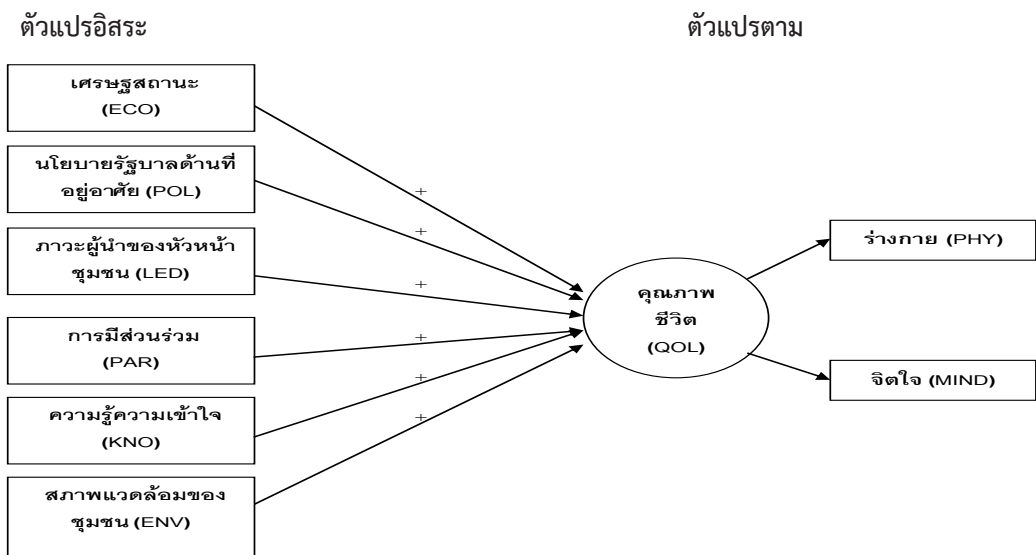
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชน เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการนโยบายรัฐบาลด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน และสภาพแวดล้อมของชุมชน

2. เพื่อศึกษาบุพปัจจัย (ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชน เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการ นโยบายรัฐบาลด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน และสภาพแวดล้อมของชุมชน) ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีคุณภาพชีวิตของ เบนเนท (Bennett, 1975) และ ชามา (Shama, 1975) ที่ได้อธิบายว่า ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในเขตเมืองโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยว่า มาจากการได้รับการตอบสนองทางด้านกายภาพที่เพียงพอ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ตลอดจนการได้รับการตอบสนองความสุขทางด้านจิตใจ ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักวิชาการท่านอื่นๆ (Bell, 2005; Leelakulthanit & Day, 1993; Litz, 1992; Berra, 2003; Burger, 2003; นพตล กรณีกา, 2553) และการทบทวนงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวแปรบุพปัจจัยที่ได้ทำการศึกษา ประกอบกับการศึกษาเบื้องต้น (pilot study) ในชุมชนโครงการบ้านเอื้ออาทร ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงตัวแปรบุพปัจจัยว่าประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมของชุมชน 2) ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 4) เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการ 5) นโยบายรัฐบาลด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร และ 6) ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชน โดยที่ตัวแปรคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ประกอบด้วย 2 มิติได้แก่ 1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย และ 2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ดังภาพ 1

ภาพ1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology) โดยเริ่มจากศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scales Questionnaire) ซึ่งได้ทำการตรวจสอบคุณภาพด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน และหาความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาความเที่ยงแบบภายใน (internal consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Reliability Coefficient) พบว่า แบบสอบถามแต่ละตัวแปร มีค่าอยู่ระหว่าง .902 - .980 จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลจริงจากผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร จำนวน 396 คนจากจำนวนโครงการที่แล้วเสร็จจำนวน 19 โครงการซึ่งมีผู้พักอาศัยจำนวนทั้งสิ้น 35,489 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยขั้นแรกผู้วิจัยทำการแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากร (Proportion Stratified Random Sampling) ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานครมีโครงการบ้านเอื้ออาทรทั้งสิ้น จำนวน 19 โครงการ ชั้นที่สองเมื่อได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโครงการผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยใช้วิธีจับฉลากรายชื่อของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละบ้านที่อยู่ในโครงการบ้านเอื้ออาทรบ้านละ 1 รายชื่อ แล้วทำการแจกแบบสอบถามไปให้หัวหน้าครัวเรือนในแต่ละบ้านในโครงการ และทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง ด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺ รวมทั้งทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Confirmatory Factor Analysis) จากนั้นทำการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้นของแบบจำลอง (Structural Equation Model) ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.72 หลังจากที่ได้ทราบผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิง

ปริมาณคือ ระดับของตัวแปรที่ทำการศึกษาในแบบจำลองและค่าอิทธิพลของตัวแปรบุปปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานครในแบบจำลอง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) คณะกรรมการโครงการบ้านเอื้ออาทรจำนวน 38 ท่าน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามแนวทางของ โฮลสติ (Holsti, 1969) ซึ่งทำการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ด้วยการเก็บข้อมูลเป็นหมวดหมู่แล้วทำการพรรณนาข้อมูลที่ค้นพบในลักษณะของการบรรยายให้เห็นสภาพจริง

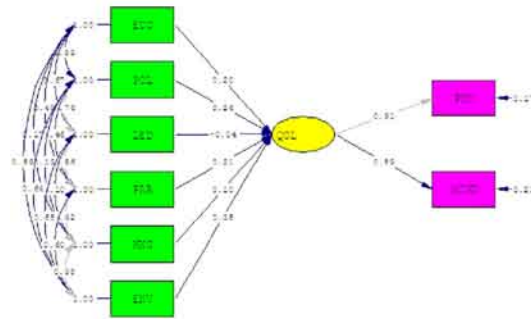
ผลการวิจัย

1) พบว่าคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (พิสัยคะแนนระหว่าง 1 - 5) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 สำหรับตัวแปรบุปปัจจัยพบว่า ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชน มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ส่วนการรับรู้ความเข้าใจของรัฐบาลด้านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านเอื้ออาทร อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 เศรษฐฐานะของผู้อาศัยในโครงการ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 สภาพแวดล้อมของชุมชน อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 สำหรับตัวแปรความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน พบว่าอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.66 (คะแนนเต็ม 12 คะแนน) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า ผู้พักอาศัยในหมู่บ้านเอื้ออาทรมีความรู้สึกว่าได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จากตัวอาคารที่มีความเป็นมาตรฐาน สภาพแวดล้อมของชุมชนที่ไม่แออัด มีสาธารณูปโภคที่เพียงพอ การคมนาคมมีความสะดวก และได้รับการตอบสนองทางด้านจิตใจเป็นอย่างดีจากการที่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน การได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมชุมชน การมีครอบครัวที่อยู่ร่วมกันอย่างพร้อมเพียง ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า สภาพแวดล้อมของชุมชนอยู่ในระดับดี เพราะได้รับการออกแบบที่ดีมาจากหน่วยงานของภาครัฐ

ผู้พักอาศัยมีอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคงถาวรทำให้มีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รับผิดชอบต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและข่าวสารของโครงการบ้านเอื้ออาทรจากสื่อสารมวลชน การบอกเล่าของเพื่อนบ้าน และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญของชุมชน และมีผู้นำที่สามารถบริหารจัดการชุมชนได้ดี

2) ผลการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างพบว่าแบบจำลองทางเลือกสามารถใช้อธิบายบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร มีค่าดัชนีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า (χ^2) = 9.45, df = 5, p -value = 0.09247; RMSEA = 0.047; RMR = 0.0036; CFI = 1.00; AGFI = 0.96; GFI = 0.99; CN = 640.6 ซึ่งดัชนีดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีกล่าวคือค่า

χ^2/df มีค่าไม่เกิน 2 และค่า p -value ของ χ^2 จะต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value > 0.05) ค่า RMSEA; RMR จะต้องมีค่าต่ำกว่า 0.05 ค่า GFI; AGFI จะต้องมีค่ามากกว่า 0.90 ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษาในโมเดลสมมุติฐานทางเลือกแสดงดังภาพ 2

$\chi^2 = 9.45$, $df = 5$, p -value = 0.09247 ; RMSEA = 0.047

ภาพ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์ทางเลือกรายงานผลด้วยค่าคะแนนมาตรฐาน (Standardized Solution)

ตาราง 1

ค่าอิทธิพลทางตรง และค่าอิทธิพลรวม ของแบบจำลองบุพปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานคร (n = 396)

ตัวแปรตาม	R ²	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ					
			ECO	POL	LED	PAR	KNO	ENV
QOL	0.75	DE	0.20*	0.26*	-0.40	0.21*	0.10*	0.35*
		IE	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
		TE	0.20*	0.26*	-0.40	0.21*	0.10*	0.35*

(χ^2) = 9.45 , df = 5 , p -value = 0.09247 ; RMSEA = 0.047 ; RMR = 0.0036 ; CFI = 1.00 ; AGFI = 0.96 ; GFI = 0.99 ; CN = 640.6

DE หมายถึง อิทธิพลตรง IE หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม TE หมายถึง อิทธิพลรวม

* มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง 1 พบว่า บุพปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ที่พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ สภาพแวดล้อมของโครงการ นโยบายของรัฐเกี่ยวกับด้านที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วมของผู้พักอาศัย สถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้อาศัย และความรู้ความ

เข้าใจของผู้พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร โดย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น 0.35, 0.26, 0.21, 0.20 และ 0.10 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรภาวะผู้นำชุมชนไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ที่พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร และ จากทั้งหมด 6 ปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้อาศัยได้ร้อยละ 75

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณพบว่าคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า โครงการบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการจัดตั้งมาจากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยและสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยแก่คนจนในเมืองที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้อยู่อาศัยกระจัดกระจายอยู่นอกชุมชน ผู้อยู่อาศัยในบ้านเช่า บ้านพักตามโรงงาน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยต่ำกว่ามาตรฐานขาดบริการพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยการเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกันพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยโครงการบ้านเอื้ออาทร การดำเนินโครงการดังกล่าวมีกระบวนการวางแผนการดำเนินงาน ตั้งแต่การศึกษาถึงความต้องการ ความเป็นไปได้ในระดับนโยบาย การวางแผนการก่อสร้างบ้านเอื้ออาทร และการบริหารจัดการโครงการบ้านเอื้ออาทร กระบวนการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเดียวคือ การแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย โดย ผู้มีรายได้น้อยได้รับการตอบสนองในการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อาจทำให้ผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ในโครงการมีการรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตของตนเองในโครงการอยู่ในระดับดีก็เป็นได้

ผลการสำรวจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของคุณภาพชีวิตของผู้พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรซึ่งพบว่าอยู่ในระดับดี สามารถทำการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow, 1970) ข้อมูลในเชิงคุณภาพบ่งบอกอย่างชัดเจนว่า ผู้อยู่อาศัยมีความประทับใจในโครงการบ้านเอื้ออาทรในระดับสูงเพราะว่ามีสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัยที่น้อยกว่าที่อยู่อาศัยเดิม และสิ่งที่สำคัญที่สุดการได้เป็นเจ้าของ “บ้าน” ยังสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจให้กับผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านกายภาพ ซึ่งก่อนที่ผู้พักอาศัยจะเข้ามาอยู่ในโครงการบ้านเอื้ออาทรส่วนใหญ่แล้วยังพักอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ห้องเช่าราคาถูก ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกสุขลักษณะ ตลอดจนมีสังคมที่ไม่มีความปลอดภัย ทำให้เกิดความคาดหวังมาตลอดว่าจะต้องมีที่พักอาศัยที่เป็น

มาตรฐานในการดำเนินชีวิต เมื่อได้เข้ามาในโครงการบ้านเอื้ออาทรที่มีการวางแผน การบริหารจัดการจากหน่วยงานภาครัฐก็อาจจะสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยในโครงการก็เป็นได้

นอกจากนี้จากการพิจารณาถึงลักษณะของความเป็นชุมชนในของโครงการบ้านเอื้ออาทรแต่ละแห่งพบว่า กลุ่มผู้พักอาศัยมีลักษณะส่วนบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกันกล่าวคือ เป็นผู้ประกอบอาชีพรับจ้างและมาจากต่างจังหวัดจึงทำให้เกิดความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตของกันและกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตามแนวคิดของเวกเนอร์ (Wegner, 1991) ได้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นกระบวนการสร้างชุมชน การสร้างความเป็นพวกเดียวกันของผู้ที่พักอาศัยในชุมชนแห่งเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกัน ในระยะยาวนั้นคนกลุ่มดังกล่าวจะกลายเป็นชุมชนเดียวกันที่จะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตด้านจิตใจที่ดีขึ้นได้ ซึ่งมีความแตกต่างจากชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทั้งทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ ศาสนา สภาพสังคมดังกล่าวความเป็นชุมชนจะเกิดขึ้นได้ และผู้คนจะมีความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจระหว่างกันในระดับน้อย ซึ่งในระยะยาวแล้วมีแนวโน้มว่าชุมชนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้และในที่สุดก็จะส่งผลทำให้ชุมชนเกิดความกดดัน ความหวาดระแวง เกิดกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายเพื่อต่อกรในการเข้าถึงทรัพยากร และในที่สุดก็จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ที่พักอาศัยในชุมชนดังกล่าวเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ความรู้สึกขัดแย้ง แต่อย่างไรก็ตามชุมชนดังกล่าวก็สามารถที่จะปรับตัวได้แต่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร (เซอเม ยินดี, 2542)

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2: โครงการบ้านเอื้ออาทรนับได้ว่าเป็นนโยบายเชิงรุกของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยแต่มีศักยภาพที่เพียงพอในการเก็บสะสมเงินออม การประกอบอาชีพเพื่อนำเงินจำนวนหนึ่งมาลงทุนซื้อที่พักอาศัยในราคาที่เหมาะสมกับอัตภาพของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544; กรมการพัฒนาชุมชน, 2548) ก่อนที่จะมีการดำเนินการก่อสร้างโครงการบ้านเอื้ออาทรทั่วประเทศได้มีการศึกษาถึงผลกระทบที่หลากหลายอันจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งได้ทำการศึกษาถึงความต้องการที่จุดกึ่งกลางของความเหมาะสมทางด้านความมีคุณภาพที่เหมาะสมของโครงการบ้านเอื้ออาทรและกำลังการจ่ายเงินของผู้มีรายได้น้อยที่จะ

เข้ามาเป็นเจ้าของ การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้การก่อสร้างสามารถที่จะตอบสนองกับความต้องการของประชาชนได้ (สุวัฒน์ คงแป้น, 2546) สอดคล้องกับแนวคิดของ เบนเนท (Bennett, 1975) ที่เสนอว่า คุณภาพชีวิตของมนุษย์ถูกจำแนกออกเป็นหลายด้าน แต่อย่างไรก็ตามตัวชี้วัดที่สำคัญก็คือความรู้สึกพึงพอใจต่อการได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นพื้นฐานคือ มีที่พักอาศัยที่เหมาะสม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้สะดวก สามารถที่จะเดินทางเพื่อแสวงหาทรัพยากรสินค้าและบริการเพื่อบริโภคได้อย่างสะดวก การที่โครงการบ้านเอื้ออาทรแต่ละแห่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา แนวทางหนึ่งที่คณะกรรมการในโครงการบ้านเอื้ออาทรได้ดำเนินการก็คือ การส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนได้เกิดการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ อันอาจจะมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้อาศัยในโครงการเช่นในเรื่องของการรณรงค์การห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การรณรงค์ ด้านการปลอดอบายมุข การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในแต่ละโซนในโครงการ รวมทั้งในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของผู้อาศัยที่อยู่โครงการบ้านเอื้ออาทรซึ่งจากการสำรวจโครงการบ้านเอื้ออาทรทั้ง 19 โครงการในเขตกรุงเทพมหานครผู้วิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่เกือบทุกโครงการมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่อยู่อาศัยในโครงการสามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงด้วยการติดป้ายประกาศแนวนโยบาย การดำเนินงานของชุมชนในโครงการให้ผู้อยู่อาศัยในโครงการได้รับทราบอย่างทั่วถึง และเมื่อสมาชิกในโครงการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของโครงการได้อย่างถูกต้องก็จะทำให้สมาชิกในโครงการเกิดความรู้อย่างเข้าใจถึงสิทธิ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในโครงการบ้านเอื้ออาทรไปในทางเดียวกัน โดยโครงการทั้ง 19 โครงการ ส่วนใหญ่จะมีเอกสารการให้ความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับโครงการเช่น ข้อบังคับและระเบียบต่างๆ ของผู้ร่วมอาศัยในโครงการไว้ที่สำนักงานโครงการเพื่อให้สมาชิกที่อยู่ในโครงการมีความรู้ความเข้าใจถึงบริบท ด้านต่างๆ เช่น ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่อยู่ในโครงการ การที่สมาชิกในโครงการเกิดความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและบริบทของชุมชนตนเองก็จะส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนได้ในที่สุด (Wichit Wongyai, 1996, p. 21 cited in Noppadol Kruttong, 2001)

จากการสำรวจของสถาบันชุมชนอีสาน

(2553) พบว่า ประชาชนที่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย เห็นว่านโยบายการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของรัฐบาลที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาส่งผลให้คุณภาพการใช้ชีวิตของผู้มีรายได้น้อยมีเพิ่มมากขึ้น เพราะว่า เป็นโอกาสสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการบริการที่ดีได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากภาคสนามในงานวิจัยพบว่า การมีนโยบายแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยนั้น ประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายแห่ง เช่น การเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคส่วนของสังคมและองค์กรไม่หวังผลกำไรก็ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ส่งผลให้เกิดโครงการที่พักอาศัยราคาถูก มีมาตรฐานหลายแห่งทั่วประเทศ เช่นเดียวกับประเทศไต้หวัน ที่หน่วยงานของภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยจึงได้ดำเนินการจัดสร้างที่พักอาศัยในลักษณะของอพาร์ทเมนท์แบบมีมาตรฐานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลกระทบด้านบวกที่เห็นได้ชัดเจนก็คือคุณภาพชีวิตของผู้พักอาศัยเพิ่มมากขึ้นจากการได้รับสาธารณูปโภคที่ครบครัน และยังเป็นโอกาสสำคัญที่จะเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตนเองจากการที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมากขึ้น (Yung-Jaan, 2008; กรมการพัฒนาชุมชน, 2548) ได้รายงานไว้ว่า ตัวชี้วัดสำคัญที่จะบ่งบอกถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีหรือไม่นั้น สิ่งสำคัญของสังคมเมืองดังเช่นกรุงเทพมหานครก็คือ การมีรายได้ที่เพียงพอในแต่ละเดือน เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องซื้อด้วยเงินทั้งสิ้น ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่หน่วยงานของภาครัฐหลายแห่งได้ดำเนินการฝึกฝนอาชีพให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพก็พบเช่นเดียวกันว่า ผู้ที่พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานครนั้นส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ที่มีความจนแบบสมบูรณ์ (มีรายได้น้อยกว่า 50 บาทต่อวัน) แต่เป็นผู้ที่มีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอในระดับหนึ่งที่จะสามารถเป็นเจ้าของที่พักอาศัยได้ มีกำลังทรัพย์ที่เพียงพอในการผ่อนชำระรายเดือน และการมีรายได้ที่เพียงพอดังกล่าวยังสามารถที่จะทำให้บุคคลในครอบครัวได้มีโอกาสใช้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองกับความต้องการได้ ดังสะท้อนในผลการวิจัยของ เพส-ริเบอโร (Pais-Ribeiro, 2004) ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า การที่บุคคลที่มีรายได้สูงมีเศรษฐกิจสถานะในระดับที่ดี จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าภาวะผู้นำหัวหน้าชุมชนไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้อาศัยในโครงการบ้าน

เอื้ออาทร โดยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานทางการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะในชุมชนบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานครมีแต่ผู้นำที่เป็นทางการคือ คณะกรรมการหมู่บ้านที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนา อย่างไรก็ตามผู้นำที่ไม่เป็นทางการ หรือ ผู้นำทางความคิด ความศรัทธาดังเช่น ผู้อาวุโสของหมู่บ้านในสังคมชนบทยังไม่พบเห็นแพร่หลายมากนักในสังคมหรือชุมชนบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นจุดอ่อนของการไม่มีผู้นำในลักษณะดังกล่าวก็คือทำให้ชุมชนขาดศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คนในชุมชน ตลอดจนการขาดผู้นำที่มีศักยภาพเพียงพอในการโน้มน้าวให้ผู้พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรได้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของตนเอง ก่อร่กักับการเข้าอยู่อาศัย โดยส่วนใหญ่ของ ผู้ซื้อบ้านเอื้ออาทรเป็นการทยอยเข้าอยู่ คณะกรรมการบริหารชุมชนหรือจำนวนกรรมการผู้นำชุมชนที่มีหน้าที่บริหารชุมชนอาจไม่สอดคล้องกับสัดส่วนจำนวนผู้ที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ดังนั้นอาจทำให้ การเข้าถึงในด้านของการมีส่วนร่วม บริหารงาน การติดต่อสื่อสารระหว่างคณะกรรมการบริหารชุมชนหรือจำนวนกรรมการผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชนไม่เป็นไปในสัดส่วนเดียวกัน ดังนั้นจึงอาจทำให้ การบริหารงานหรือการกำหนดนโยบายการบริหารงานด้านต่างๆ เป็นไปได้โดยไม่มีประสิทธิภาพด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโครงการด้านต่างๆ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือและผลักดันจากสมาชิกในชุมชนเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ที่พักอาศัยอยู่ในโครงการบ้านเอื้ออาทรควรมุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีการฝึกฝนอาชีพ การเพิ่มพูนความรู้ในการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงให้กับผู้พักอาศัยเพื่อที่จะได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการสร้างรายได้ที่มั่นคงอันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในระยะยาวได้

2. ควรผลักดันให้ผู้คนในชุมชนบ้านเอื้ออาทรซึ่งมีความแตกต่างกันในการประกอบอาชีพให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะนำข้อมูลที่มีความหลากหลายไปใช้ในการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย

3. ในบริบทของชุมชนบ้านเอื้ออาทรในเขต

กรุงเทพมหานครยังไม่มีผู้นำชุมชนที่มีลักษณะของการเป็นผู้นำทางความเชื่อความคิด ดังเช่นสังคมชนบท ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้วยการให้ผู้พักอาศัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาควรมีมาตรการที่เหมาะสม เช่น การจูงใจด้วยรางวัล การประชาสัมพันธ์ให้เห็นข้อดีของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพราะว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้พักอาศัย

4. นโยบายของหน่วยงานภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยได้รับการตอบสนองจากกลุ่มเป้าหมายและภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเป็นอย่างดีเพราะว่า เป็นแนวทางที่ดีในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาคุณภาพชีวิตทางสังคมของเมืองหลวงเช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ซึ่งโครงการบ้านเอื้ออาทรสามารถที่จะแก้ไขกับปัญหาดังกล่าวได้ดี หน่วยงานภาครัฐควรจะดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อไปเพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้มีรายได้น้อยและเป็นการแก้ไขปัญหาสังคมในระยะยาวได้

5. ควรส่งเสริมให้ผู้คนในชุมชนบ้านเอื้ออาทรได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง อาจจะใช้กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้ผู้คนได้มีปฏิสัมพันธ์กันเพิ่มมากขึ้น เพราะว่าการร่วมกันทำกิจกรรมจะทำให้เกิดความรักและความสามัคคีในชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

6. ควรมีมาตรการเชิงรุกเพื่อรณรงค์ให้ผู้พักอาศัยในบ้านเอื้ออาทรในเขตกรุงเทพมหานครเห็นความสำคัญในการช่วยกันสอดส่องดูแลสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัยให้มีความสะอาด ปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา เพราะจากผลการสำรวจพบว่าพฤติกรรมในการดูแลความสะอาดยังไม่อยู่ในระดับที่ดีเท่าที่ควร

7. ควรมีการเพิ่มระบบการรักษาความปลอดภัยของชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจจะจัดทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เพื่อนบ้านช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยซึ่งกันและกัน เพราะจากผลการวิจัยพบว่าระบบการรักษาความปลอดภัยยังไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง

8. ควรมีมาตรการที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและผลประโยชน์ที่ผู้พักอาศัยจะได้รับจากทางโครงการบ้านเอื้ออาทรให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อยรายอื่นๆ ที่มีความประสงค์จะเป็นเจ้าของหรือเช่าพักในบ้านเอื้ออาทร

9. ควรมีมาตรการทางด้านการเงินที่เหมาะสม

สำหรับช่วยเหลือผู้พักอาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรที่มีปัญหาทางการเงินเพราะว่า โดยส่วนใหญ่แล้วการแก้ไขปัญหาด้านการเงินของประชาชนดังกล่าวไม่สามารถที่จะดำเนินการตามระบบธนาคารได้

10. ควรมีการจัดตั้งสถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะขนาดเล็กไว้สำหรับเป็นที่พักผ่อนของผู้พักอาศัย เพื่อเป็นการส่งเสริมสวัสดิการและเป็นการสร้างพื้นที่ให้กับผู้คนในชุมชนให้ได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เพิ่มมากขึ้น

11. ควรมีแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านเอื้ออาทร เช่น การจัดกิจกรรมแข่งขันประจำปี การทำบุญใหญ่ของหมู่บ้าน

เพราะว่า การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการใช้มาตรการการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะสามารถดำเนินการพัฒนาได้มีประสิทธิภาพมากกว่าชุมชนที่ขาดความเข้มแข็ง

12. ควรเพิ่มสถาบันทางการเงินที่จะสามารถปล่อยเงินกู้ให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อนำมาซื้อที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยตามที่หน่วยงานภาครัฐได้สร้างขึ้นมา เพราะในปัจจุบันมีเพียงธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารออมสิน 2 แห่งเท่านั้นที่ให้บริการซึ่งยังมีข้อจำกัดในการปล่อยเงินกู้ให้กับประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). *ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2548*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). *ดัชนีชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์*. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.cdd.go.th/ArticlesCommunityDevelopment.php>
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการที่อยู่อาศัย, (2531). *รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัย ปี 2531*. กรุงเทพฯ: ธนาคารอาคารสงเคราะห์.
- ชะเอม ยินดี. (2542). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ภาคศึกษา สังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- ไชยยนต์ ชากรกุล. (2545). *ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทยยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ณดา จันทรม, สิทธิเดช นิลสัมฤทธิ์, วัฒนา พัฒนพงษ์, พลพวรรณ คำพรรณ, บุญสม เลิศลิขิตภรณ์ และมนตรี เกิดมีมูล. (2550). *คุณภาพชีวิตของคนไทยในบริบทของการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- นพดล กรรณิกา. (2553). *ดัชนีความสุขมวลรวมของประชาชนไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ปรีดิยาธร เทวกุล. (2550). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย*. ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการและพัฒนาที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ.
- พงษ์ศักดิ์ ชิวขรัตน์. (2548). *บทวิเคราะห์นโยบายที่อยู่อาศัยของประเทศไทย*. เอกสารประกอบการอภิปรายเรื่องความคิดเห็นของหน่วยงานราชการและผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อนโยบายที่อยู่อาศัยประเทศไทย กรุงเทพฯ: ธนาคารอาคารสงเคราะห์.
- โยธิน แสงวดี. (2548). “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในครัวเรือนไทย”. *วารสารประชากรและการพัฒนาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม*. มหาวิทยาลัยมหิดล, 17(5), 60-62.
- สถาบันชุมชนอีสาน. (2553). *ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ-สังคม และสภาพปัญหาในชุมชน กรณีศึกษาเคหะชุมชน-บ้านเอื้ออาทร สุรินทร์*. ค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2553, จาก http://esaancommunity.org/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=3&Itemid=4
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *กรอบแนวทางแผนกลยุทธ์ แก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. 2545 – 2549*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง

- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2541). รายงานการวิจัยคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2546). “โครงการบ้านมั่นคง” เพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยให้คนจนในชุมชนแออัด. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- อคิน รพีพัฒน์. (2542). ชุมชนแออัด: องค์กรความรู้กับความเป็นจริง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- Beard, A.V. (2007). “Household Contributions to Community Development in Indonesia,” *World Development*, 35(4), 607-625
- Bellagio, Housing. & Declaration. (2005). “Housing as an Instrument of Economic and Social Development.” The Bellagio Housing Conference organized by the Joint Center for Housing Studies of Harvard University supported by the Rockefeller.
- Bennett, N. (1975). *Population Growth, Individual Demographic Decision, and Quality of Life*. Bangkok: Population Education Project, Mahidol University.
- Berra, K. (2003). “The effect of lifestyle interventions on quality of life and patient satisfaction with health and health care.” *Journal of Cardiovascular Nursing*, 18(4), 319–325.
- Burger, J., (2003). “Perceptions about environmental use and future restoration of an urban estuary.” *Journal of Environmental, Planning and Management*, 46(3), 399–416.
- Cella, D. F.(1994).“Quality of life: Concepts and definition” *Journal of Pain and Symptom Management*, 9(3), 186-192.
- Fayers, P. & Bottomley A. (2002). “Quality of life research within the EORTC—the EORTC QLQ-C 30.” *European Journal of Cancer*, 38(4), 125-133.
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Reading: Addison-Wesley.
- Leelakulthanit, O., & Day, R. (1993). “Cross-cultural comparisons of quality of life of Thais and Americans.” *Social Indicator Research*, 30, 49-70.
- Litz, B. T. (1992). Emotional numbing in combat-related post traumatic stress disorder: A critical review and reformulation. *Clinical Psychology Review*, 12, 417–432.
- Mandzuk, L. L. & McMillan, D. E. (2005). “Concept analysis of quality of life.” *Journal of Orthopedic Nursing*, 9(1), 12-18.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. (2 nd ed.). New York: Harper & Row.
- McKenna, S. P. (1997). “Measuring quality of life in schizophrenia.” *European Psychiatry*,12(3), 267 – 274.
- Pais-Ribeiro, J. L. (2004). “Quality of life is a primary end-point in clinical settings.” *Clinical Nutrition*, 23(1), 121-130.
- Shama, R. C. (1975). “Population and Socio-Economic Development: Population Trends Resource and Environment”, Handbook on Population Education. New York: McGraw-Hill.
- Yung-Jaan, L (2008). “Subjective quality of life measurement in Taipei.” *Building and Environment*, 43(7), 1205-1215.